

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobce: **V. B.**, zast. JUDr. Jaroslavou Šafránkovou, advokátkou, se sídlem v Praze 1, Mezibranská 19, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 18. 3. 2004, č. j. 8 Az 174/2003 – 41,

takto:

I. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 18. 3. 2004, č. j. 8 Az 174/2003 – 41, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

II. Odměna zástupkyni stěžovatele JUDr. Jaroslavě Šafránkové, advokátce, se sídlem Praha 1, Mezibranská 19, **se určuje** částkou 2150 Kč a bude jí vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30ti dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

Rozhodnutím ze dne 26. 6. 2003, č. j. OAM-2891/VL-10-P01-2001, nebyl žalobci udělen azyl podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“). Současně bylo rozhodnuto o tom, že se na cizince nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu. V odůvodnění rozhodnutí žalovaný uvedl, že v průběhu správního řízení bylo objasněno, že důvodem žádosti žalobce o udělení azylu byla především skutečnost, že nehodlal nastoupit k výkonu vojenské služby. Uvedenou skutečnost nepovažoval žalovaný za důvod pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu, neboť povolání do armády a nástup do armády je zákonná povinnost jednotlivce vůči státu. Žalovaný správní orgán pak dále neshledal ani důvody pro udělení azylu podle § 13 a § 14 zákona o azylu. Po zhodnocení výpovědi žadatele, informací o zemi původu a obsahu

překážek vycestování dospěl správní orgán k závěru, že ve vztahu k žalobci překážky vycestování podle § 91 zákona o azylu nejsou dány.

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce žalobu, v níž namítal porušení ustanovení § 3 odst. 4, 32 odst. 1, 34 odst. 1 a § 46 zákona č. 71/1976 Sb., o správním řízení (správní řád). Dále uvedl, že v Rusku je ohrožen na životě tím, že odmítá nastoupit vojenskou službu v armádě, což by v jeho případě znamenalo bojovat v Čečensku. Odmítnutí by pak pro žalobce znamenalo jistou smrt. Namítal dále, že rozhodnutí nebojovat má politický aspekt. V souvislosti s vojenskou službou je na žalobce činěn psychický nátlak, před kterým jej není Ruská federace schopna ochránit a toto jednání trpí. Žalobce se odvolával na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Berrehab z roku 1988, A 138, a to v souvislosti s žalobcovým možným vyhoštěním, které by bylo zásahem do jeho soukromého života, a na rozsudek téhož soudu ve věci Niemietz z roku 1993, A 251-B, který definuje pojem soukromý život.

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 18. 3. 2004, č. j. 8 Az 174/2003 – 41, žalobu zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. V odůvodnění rozsudku se ztotožnil s právními závěry správního orgánu. K námitkám žalobce ve vztahu k rozsudkům Evropského soudu pro lidská práva uvedl, že tyto rozsudky se nevztahují k předmětné věci, kde se nijakým způsobem neřeší vyhoštění žalobce ani jeho právo na ochranu soukromého života, nýbrž se výlučně posuzuje, zda-li lze žalobcem tvrzené skutečnosti podřadit pod zákonem stanovené důvody pro udělení azylu. Uvedenou žalobní námitku považoval za nedůvodnou. Poté dospěl k závěru, že žaloba není důvodná, a proto ji podle § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl.

Proti tomuto rozsudku podal kasační stížnost žalobce (dále jen „stěžovatel“). V kasační stížnosti namítal porušení ustanovení § 3 odst. 4, § 32 odst. 1, § 34 odst. 1 a § 46 správního řádu. Dovolával se toho, že v jeho případě mělo být použito § 14 zákona o azylu. Požádal o odkladný účinek kasační stížnosti a současně o ustanovení zástupce z řad advokátů.

Městský soud v Praze usnesením ze dne 16. 9. 2004, č. j. 8 Az 174/2003 – 55, ustanovil stěžovateli zástupkyni – JUDr. Jaroslavu Šafránkovou, advokátku, se sídlem v Praze 1, Mezibranská 19.

Žalovaný ve svém vyjádření ze dne 30. 6. 2004 popřel oprávněnost kasační stížnosti, neboť se domníval, že jak rozhodnutí ve věci azylu ve všech částech výroku, tak i rozsudek soudu byly vydány v souladu s právními předpisy. Dále se vyjadřoval k námitkám stěžovatele ve vztahu k ustanovení § 14 zákona o azylu. Navrhl, aby kasační stížnost byla zamítnuta a odkladný účinek kasační stížnosti nebyl přiznán.

Poté byla věc předložena Nejvyššímu správnímu soudu k rozhodnutí o kasační stížnosti.

Nejvyšší správní soud přípisem ze dne 1. 12. 2004 vrátil věc Městskému soudu v Praze bez rozhodnutí o kasační stížnosti. V tomto přípise mj. uvedl, že kasační stížnost tak, jak byla podána, neobsahuje důvody vymezené v ustanovení § 103 odst. 1 s. ř. s., a ani z obsahu kasační stížnosti nelze dovodit, z jakých důvodů je rozsudek Městského soudu v Praze napadán. Zavázal proto Městský soud v Praze k tomu, aby vyzval zástupkyni stěžovatele k doplnění kasační stížnosti podle ustanovení § 106 odst. 3 s. ř. s., zejména k tomu, aby byly vymezeny důvody ve smyslu § 103 odst. 1 s. ř. s. a jejich obsahový popis

ve vztahu k napadenému rozsudku tak, aby z kasační stížnosti bylo patrno, z jakých důvodů je rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 18. 3. 2004, č. j. 8 Az 174/2003 – 41, napadán. Současně vyslovil, že bude třeba, aby výzva k doplnění kasační stížnosti obsahovala poučení o tom, že nebude-li ve lhůtě soudem stanovené doplněna, Nejvyšší správní soud kasační stížnost odmítne (§ 37 odst. 5 s. ř. s.).

Z doplnění kasační stížnosti vyplývá, že ji stěžovatel podává z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s. Konkrétně namítal, že důkazy, které si žalovaný opatřil pro rozhodování, nebyly úplné, a na základě takto zjištěného skutkového stavu nemohla být jeho žádost o udělení azylu řádně posouzena. Podle názoru stěžovatele ze zpráv a informací, které měl žalovaný k dispozici vyplývá, že v ozbrojených složkách v Rusku jsou hrubě porušována lidská práva, a i přes tuto skutečnost dospěl Městský soud v Praze, stejně jako žalovaný, k závěru, že v jeho případě nebyly naplněny podmínky pro udělení azylu. Poukazoval na to, že ozbrojené složky v Rusku jsou známy svými špatnými podmínkami a porušováním lidských práv včetně tyranie, mučení a znásilňování, zvláště branců. Právo odepřít nastoupení vojenské služby z důvodu svědomí a s tím spojené rozhodnutí nebojovat proti jeho „lidským bratrům“ má zcela jednoznačně politický aspekt. Vyslovil přesvědčení, že v jeho případě je naprosto odůvodněný strach z pronásledování z důvodu těchto jeho pacifistických politických názorů. Nesouhlasil s tvrzením, že se o možnosti náhradní civilní služby neinformoval a poukázal na obsah správního spisu, kde na tuto otázku uvedl, že se ptal známého praporčíka, který mu sdělil, že na to má zapomenout. Dále poukazoval na to, že i ze zpráv o zemi původu, které měl správní orgán k dispozici, vyplývá, že zatímco Ústava deklaruje právo na náhradní civilní službu, vláda dosud nepřijala provádějící legislativu či upravený trestní zákoník, který by výkon náhradní vojenské služby umožňoval. Pochybení Městského soudu v Praze pak spatřoval zejména v tom, že dokazování, které provedl, je nedostatečné a neúplné, a provedené důkazy nebyly hodnoceny jednotlivě a v jejich vzájemné souvislosti. Navrhoval, aby Nejvyšší správní soud vydal rozsudek, jímž rozsudek Městského soudu v Praze zruší a věc vrátí tomuto soudu k dalšímu řízení.

Poté byla věc předložena Nejvyššímu správnímu soudu k rozhodnutí o kasační stížnosti podané proti rozsudku ze dne 18. 3. 2004.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek z hledisek uvedených v ustanovení § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. Podle ustanovení § 109 odst. 2 s. ř. s. je Nejvyšší správní soud vázán rozsahem kasační stížnosti; to neplatí, je-li na napadeném výroku závislý výrok, který napaden nebyl, nebo je-li rozhodnutí správního orgánu nicotné. Podle ustanovení § 109 odst. 3 je Nejvyšší správní soud vázán důvody kasační stížnosti; to neplatí, bylo-li řízení před soudem zmatečné (§ 103 odst. 1 písm. c/), nebo bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, a nebo je-li napadené rozhodnutí nepřezkoumatelné (§ 103 odst. 1 písm. c/), jakož i v případech, kdy je rozhodnutí správního orgánu nicotné.

Z obsahu kasační stížnosti plyne, že ji stěžovatel podává z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s. a uvedené námitky směřují proti posouzení merita věci. Nejvyšší správní soud však musel v posuzované věci postupovat podle § 109 odst. 3 s. ř. s., podle něhož není Nejvyšší správní soud vázán důvody kasační stížnosti za situace, kdy řízení před soudem bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, kterou Nejvyšší správní soud, jak bude blíže rozvedeno, v posuzované věci zjistil.

Z obsahu spisu plyne, že stěžovatel v podané žalobě požádal o ustanovení zástupce z řad advokátů. Městský soud v Praze usnesením ze dne 22. 8. 2003, č. j. 8 Az 174/2003 – 4, zamítl návrh žalobce na ustanovení advokáta s odůvodněním, že podle jeho názoru není dána podmínka potřebnosti k ochraně práv žalobce, a z tohoto důvodu se pak již nezabýval podmínkou splnění osvobození od soudních poplatků. Uvedené usnesení bylo stěžovateli doručeno dne 19. 9. 2004.

Stěžovatel podáním ze dne 22. 9. 2003, které podal osobně u Městského soudu v Praze dne 24. 9. 2003, podal kasační stížnost proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 22. 8. 2003, č. j. 8 Az 174/2003 – 4, a navrhoval, aby napadené usnesení bylo zrušeno a věc byla vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z obsahu spisu pak dále plyne, že soud usnesením ze dne 13. 10. 2003, č. j. 8 Az 174/2003 – 9, vyzval stěžovatele k předložení stejnopisu napadeného rozhodnutí žalovaného správního orgánu, požádal žalovaného o zaslání správního spisu a vyjádření k žalobě, a zaslal účastníkům poučení ve smyslu § 8 a § 51 s. ř. s. Stěžovatel podáním ze dne 26. 12. 2003 žádal, aby ve věci bylo nařízeno jednání. Ve spise se pak nachází plná moc ze dne 18. 3. 2004, udělená stěžovatelem Ing. Josefu Štědronskému k zastupování stěžovatele. Poté bylo dne 18. 3. 2004 provedeno jednání a vyhlášen napadený rozsudek. Kasační stížnost podaná proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 22. 8. 2003, č. j. 8 Az 174/2003 – 4, nebyla předložena k rozhodnutí Nejvyššímu správnímu soudu. V odůvodnění napadeného rozsudku Městský soud v Praze svůj výše uvedený postup nikterak neodůvodnil.

Podle ustanovení § 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listiny“) má každý právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými správními orgány, či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení. Uvedené právo je v zákoně č. 150/2002 Sb. (soudní řád správní), podle něhož se postupuje v posuzované věci, zakotveno v ustanovení § 35 odst. 7, podle něhož navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát.

K tomu, aby mohlo být uvedené právo realizováno, je třeba, aby byl v řízení před soudem dodržen procesní postup, který je pro realizaci tohoto práva předepsán. V posuzované věci však takto postupováno nebylo.

Nesprávnost postupu soudu spatřuje Nejvyšší správní soud v tom, že přesto, že stěžovatel podal kasační stížnost proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 22. 8. 2003, č. j. 8 Az 174/2003 – 4, jímž byl zamítnut jeho návrh na ustanovení zástupce pro žalobní řízení, soud tuto kasační stížnost nepředložil k rozhodnutí Nejvyššímu správnímu soudu, ale postupoval tak, že ve věci nařídil jednání na 18. 3. 2004, a téhož dne ve věci jednal. Mělo-li být realizováno právo na právní pomoc ve smyslu § 37 odst. 2 Listiny od počátku řízení, tedy v řízení o žalobě, soud svým postupem, t. j. tím, že ve věci jednal bez toho, aby vyčkal rozhodnutí o kasační stížnosti Nejvyšším správním soudem, podané proti usnesení, jímž byl návrh žalobce o ustanovení zástupce pro žalobní řízení zamítnut, fakticky realizaci tohoto práva znemožnil. Na uvedeném závěru nemění ničeho ani ta skutečnost, že žalobce udělil plnou moc pro zastupování před Městským soudem v Praze Ing. Josefu Štědronskému. Nejvyšší správní soud s postupem Městského soudu v Praze výše uvedeným nesouhlasí. Soud měl správně postupovat tak, že měl předložit kasační stížnost proti usnesení ze dne 22. 8. 2003 k rozhodnutí Nejvyššímu správnímu soudu,

a teprve po vyčkání rozhodnutí tohoto soudu měl dále postupovat ve věci, a to v závislosti právě na výsledku rozhodnutí Nejvyššího správního soudu.

Z výše uvedených důvodů nutno dospět k závěru, že řízení bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé (§ 109 odst. 3 s. ř. s.). Tuto vadu spatřuje Nejvyšší správní soud v postupu soudu, který ve věci nařídil jednání a toto jednání provedl bez toho, aniž by předložil Nejvyššímu správnímu soudu k rozhodnutí kasační stížnost proti usnesení, jímž byla v žalobním řízení zamítnuta žádost žalobce o ustanovení zástupce z řad advokátů. Nutno tedy uzavřít, že je-li podána kasační stížnost proti usnesení krajského soudu (Městského soudu v Praze), jímž byla zamítnuta žádost stěžovatele o ustanovení zástupce z řad advokátů pro žalobní řízení, je nutno v postupu soudu, který takovou kasační stížnost nepředložil k rozhodnutí Nejvyššímu správnímu soudu, ve věci nařídil a provedl jednání, spatřovat vadu, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, neboť tímto postupem nebyla umožněna realizace práva uvedená v čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

Z těchto důvodů byl rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 18. 3. 2004, č. j. 8 Az 174/2003 – 41, zrušen a věc byla vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). V dalším řízení je Městský soud v Praze vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu v tomto rozsudku uvedeným (§ 110 odst. 3 s. ř. s.), což znamená, že po doručení rozsudku Nejvyššího správního soudu předloží spis k rozhodnutí o kasační stížnosti ze dne 22. 9. 2003, podané žalobcem proti usnesení tohoto soudu ze dne 22. 8. 2003, č. j. 8 Az 174/2003 – 4.

Teprve poté, co Nejvyšší správní soud rozhodne o kasační stížnosti proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 22. 8. 2003, č. j. 8 Az 174/2003 – 4, bude Městský soud v Praze pokračovat v dalším řízení. V novém rozhodnutí o meritu věci rozhodne soud o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti podané proti rozsudku tohoto soudu ze dne 18. 3. 2004, č. j. 8 Az 174/2003 – 41.

Vzhledem k výše uvedenému se Nejvyšší správní soud nezabýval dalšími námitkami stěžovatele, neboť byl-li napadený rozsudek zrušen pro vadu řízení, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí ve věci samé, pak námitky směřující proti meritornímu posouzení věci je třeba považovat za předčasné (shodně též rozsudek 4 Azs 72/2004 ze dne 14. 4. 2005). Za této situace pak soud nerozhodoval ani o odkladném účinku kasační stížnosti, neboť věc se vrací do stadia řízení před krajským soudem – Městským soudem v Praze.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. června 2005

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu